

Tekoälypolitiikka

Sisällysluettelo

1. Tausta ja tarkoitus	2
1.1 Määritelmät	2
2. Tekoälypolitiikan velvoittavuus	3
3. Ohjaavat säädökset ja käytänteet	3
4. Tekoälyn hallintamalli	3
5. Tekoälyn käytön yleiset ohjeet	5
5.1 Avoimien tekoälypalveluiden käyttö	5
5.2 Hyvinvointialueen hyväksymät tekoälyjärjestelmät	5
6. Poliitiikan muutoksenhallinta	6
7. LIITTEET	6
Liite 1 Tekoälyn käyttöä ohjaava lainsäädäntö	6
Liite 2 Tekoälyn hallintamalli	6
Liite 3 Roolit ja RACI-mallilla kuvatut vastuutehtävät	6

1. Tausta ja tarkoitus

Tekoälyratkaisujen kehitys tarjoaa Kainuun hyvinvointialueelle (jäljempänä hyvinvointialue) mahdollisuuksia palveluiden ja toiminnan parantamiseen. Tekoälyn vastuullinen hyödyntäminen tehostaa prosesseja, parantaa palvelujen laatua ja saavutettavuutta sekä vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta ilman, että resurssien määrää on kasvatettava suhteessa palvelutarpeisiin.

Tämä tekoälypolitiikka on hyvinvointialueen johdon hyväksymä näkemys tekoälyn vastuullisen, turvallisen ja laadukkaan käytön päämääristä, periaatteista ja toteutuksesta.

Tämä tekoälypolitiikka määrittelee hyvinvointialueen yhteisen näkemyksen siitä, miten tekoälyä käytetään turvallisesti, eettisesti ja laadukkaasti. Poliitiikan tavoitteena on:

- varmistaa, että tekoälyn käyttö noudattaa lainsäädäntöä ja eettisiä periaatteita
- tukea hyvinvointialueen strategisia tavoitteita ja arvoja
- vahvistaa asiakkaiden, henkilöstön ja kumppaneiden luottamusta
- yhtenäistää tekoälyn käyttöönoton ja käytön periaatteet koko organisaatiossa

Politiikkaa täydentävät erilliset ohjeet, linjaukset ja päätökset, joilla varmistetaan tekoälyratkaisujen lainmukaisuus ja laadukas toimeenpano.

Politiikka arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti tai aina merkittävien muutosten yhteydessä, jotta se vastaa toimintaympäristön, teknologian ja lainsäädännön kehittymistä.

1.1 Määritelmät

Euroopan unionin tekoälyasetuksessa (2024/1689) tekoälyjärjestelmä on määritelty teknologiariippumattomasti. Tekoälyjärjestelmä tarkoittaa konepohjaista järjestelmää, joka toimii vaihtelevilla autonomian tasoilla ja pystyy mukautumaan käyttöönoton jälkeen. Järjestelmä päätelee vastaanottamistaan syötteistä, miten tuottaa tuotoksia, kuten ennusteita, sisältöä, suosituksia tai päätöksiä, joilla voi olla vaikutusta fyysisiin tai virtuaalisiin ympäristöihin.

Tekoälyn keskeisiä tunnuspiirteitä ovat:

- kyky suorittaa toimintoja, joita pidetään ihmisen älykkyyttä vaativina
- kyky itsenäiseen, autonomiseen toimintaan
- kyky olla vuorovaikutuksessa ympäristöstä tulevien signaalien ja datan kanssa ja sopeuttaa toimintaansa niiden mukaan suhteessa järjestelmän aiempaan toimintaan ja tuotoksiin (järjestelmän oppivuus)
- pyrkimys toteuttaa ihmisen järjestelmälle antamaa tavoitetta ja tuotosta tavalla, joka optimoi tulokset. ⁽¹⁾

¹⁾ [Tekoälysanasto](#) Tekoälyn vastuullinen hyödyntäminen -opas (Suomi.fi kehittäjille -sivusto)

Sääntöperusteinen automaatio, kuten ohjelmistorobotiikka (RPA), ei EU:n tekoälyasetuksen mukaan ole tekoälyä, koska sen toiminta perustuu ennalta määriteltyihin sääntöihin. Hallintolain perusteella viranomainen saa käyttää asiankäsittelyn päättävään ratkaisuun ainoastaan sääntöperusteista automaatiota. Tämä tekoälypolitiikka kattaa sekä sääntöperusteisen automaation että tekoälyyn perustuvat automaation, koska ne muodostavat hyvinvointialueella yhtenäisen automaatiokokonaisuuden.

Hyvinvointialueella tekoälyratkaisut voivat olla:

- erillisiä tekoälyjärjestelmiä
- muihin tietojärjestelmiin sulautettuja toiminnallisuuksia
- lääkinnällisiksi laitteiksi luokiteltavia ohjelmistoja
- generatiivisia tekoälyratkaisuja (esim. Microsoft Copilot), koneoppimista tai prosessiautomaatiota hyödyntäviä ratkaisuja

Tässä politiikassa tekoälyllä tarkoitetaan kaikkia edellä mainittuja järjestelmiä ja menetelmiä silloin, kun ne tuottavat sisältöä, ennusteita, päätöksiä tai suosituksia, jotka vaikuttavat päätöksentekoon, toimintaan tai palveluihin.

2. Tekoälypolitiikan velvoittavuus

Tekoälyyn liittyvä lainsäädäntö ja tekoälypolitiikka sekä sitä tarkentavat ohjeet ja määräykset koskevat kaikkia Kainuun hyvinvointialueen toiminnassa työskenteleviä. Hyvinvointialue velvoittaa, että jokainen työntekijä, luottamushenkilö ja yhteistyökumppani noudattaa politiikan periaatteita ja soveltuvia ohjeistuksia kaikessa tekoälyn käytössä. Poliitiikan velvoitteet koskevat myös sopimuskumppaneita ja muita sidosryhmiä, joilla on pääsy hyvinvointialueen tekoälyjärjestelmiin tai jotka hyödyntävät tekoälyteknologiaa osana työtään. Hyvinvointialue sisällyttää politiikassa määritellyt vaatimukset kaikkiin sopimuksiin, joissa käsitellään tekoälyratkaisuja, niiden kehittämistä, käyttöönottoa tai käyttöä. Kaikkien toimijoiden velvollisuus on varmistaa, että tekoälyratkaisujen käyttö on lainmukaista, turvallista ja eettisesti kestävä.

3. Ohjaavat säädökset ja käytänteet

Hyvinvointialueen tekoälypolitiikka perustuu kansainvälisiin, EU-tason ja kansallisiin säädöksiin sekä eettisiin ohjeistuksiin. Säädösten noudattamisen tavoitteena on varmistaa, että tekoälyä käytetään julkisissa palveluissa turvallisesti, eettisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Ne tukevat myös palveluiden laatua, asiantuntijuutta sekä perusoikeuksien ja yksityisyyden toteutumista.

EU:n tekoälyasetus (EU AI Act), luokittelee tekoälyjärjestelmät neljään riskiluokkaan:

- **Vähäinen / minimaalinen riski:** Tavanomaiset matalariskiset järjestelmät, kuten roskapostisuodattimet tai reittioptimointipalvelut
- **Rajoitettu riski:** Järjestelmä, johon liittyy avoimuusvelvoitteita, kuten generatiiviset kielimallit ja chatbotit
- **Suuririskinen:** Järjestelmä, jolla on merkittävä vaikutus ihmisten perusoikeuksiin tai turvallisuuteen. (esim. terveydenhuolto, julkiset palvelut, rekrytointi, henkilöstöhallinto)
- **Kielletty:** Järjestelmät, jotka manipuloivat ihmisiä, vaarantavat turvallisuutta, perustuvat sosiaaliseen pisteytykseen tai päättelevät tunnetiloja työelämässä tai opetuksessa. Näitä järjestelmiä ei saa ottaa käyttöön.

Kaikkien hyvinvointialueella käyttöönotettavien tekoälyjärjestelmien tulee täyttää tässä politiikassa, tekoälyn hallintamallissa ja lainsäädännössä niille määritellyt vaatimukset.

EU:n yleinen tietosuojasetus (GDPR, 2016/679) toimii myös tekoälyä koskevan sääntelyn lähtökohtana. Sen periaatteet ohjaavat henkilötietojen käsittelyä kaikissa tekoälyjärjestelmissä, turvaten rekisteröityjen oikeudet sekä huolehtien tietojen riittävästä suojaamisesta.

Tämän politiikan **liitteessä 1** esitetään kattava luettelo tekoälyn käyttöä ohjaavista säädöksistä ja suosituksista. Lainsäädännön ohella hyvinvointialue noudattaa hyväksytyjä tietosuojaa ja tietoturvaa ja tekoälyä koskevia ohjeita ja määräyksiä. Hyvinvointialueen omat päätökset, määräykset ja ohjeet eivät saa olla ristiriidassa tämän politiikan, tietosuojaj- ja tietoturvapoliitiikan tai voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

4. Tekoälyn hallintamalli

Hyvinvointialueen tekoälyn hallintamalli on esitetty tämän politiikan **liitteessä 2**, ja se määrittelee eri toimijoiden vastuut sekä tekoälyjärjestelmän kehitys-, käyttöönotto- ja tuotantovaiheen aikaiset roolit ja tehtävät. Hallintamallin tavoitteena on varmistaa, että kaikki uudet tekoälyratkaisut arvioidaan, hyväksytään ja dokumentoidaan ennen käyttöönottoa. Hallintamalli ohjaa myös tekoälyn käyttöä tuotantovaiheessa sekä yhtenäistää toimintatavat koko organisaatiossa. Sen avulla seurataan ja arvioidaan tekoälyjärjestelmien turvallisuutta, toimivuutta ja jatkuvuutta sekä toteutetaan tarvittavat toimenpiteet järjestelmän käytön päättyessä. Liite 2 kuvaa tekoälyjärjestelmän

elinkaaren vaiheet ja keskeiset tehtävät. **Liitteessä 3** on esitetty näihin tehtäviin liittyvä vastuunjako ja roolit RACI-mallin mukaisesti.

Tekoällyn hallintamallin lisäksi hyvinvointialueella vastataan hallintosäännön mukaisesti siitä, että hyvinvointialue täyttää tekoällyjärjestelmien käyttöä ohjaavan lainsäädännön mukaiset velvoitteet ja valvoo velvoitteiden toteutumista.

Roolit ja vastuut suuririskisissä tekoällyjärjestelmissä

Suuririskisten tekoällyjärjestelmien kehittämisessä ja käyttöönotossa hyvinvointialueen on huolehdittava siitä, että tekoällyasetuksen mukaiset velvoitteet täyttyvät kaikissa toimijaroleissa: kehittäjänä, käyttöönottajana ja jakelijana.

- **Kehittäjät (tarjoajat):** vastaavat laadunvalvonnasta, riskienhallinnasta, syrjimättömyydestä, teknisestä dokumentaatiosta, datan laadusta, tietoturvasta, läpinäkyvyydestä ja viranomaisyhteistyöstä. Hyvinvointialueen johtoryhmä tekee tarvittaessa päätöksen tekoällyjärjestelmän kehittäjänä toimimisesta. Hyvinvointialue ei kuitenkaan kehitä lääkinällisiksi laitteiksi luokiteltavia ohjelmistoja.
- **Käyttöönottajat:** noudattavat tarjoajan käyttöohjeita ja varmistavat, siltä osin kuin sillä on vaikutusmahdollisuus syöttötietoon, että tekoällyjärjestelmälle annettava tieto on käyttötarkoituksen mukaista, oikeellista ja riittävän edustavaa. Käyttöönottajilla on vastuu perusoikeusvaikutusten arvioinnista sekä sen valvonnasta, seurannasta ja toimenpiteiden toteuttamisesta.
- **Jakelijoille** arvioivat järjestelmän vaatimustenmukaisuutta ja toteuttavat tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Hyvinvointialue toimii tekoällyjärjestelmien käytössä pääsääntöisesti käyttöönottajana EU:n tekoällyasetuksen mukaisesti. Käyttöönottajana hyvinvointialue vastaa siitä, että:

- tekoällyjärjestelmää käytetään ainoastaan hyväksytyin käyttötarkoituksen ja tarjoajan käyttöohjeiden mukaisesti
- tekoällyjärjestelmän käyttöä valvoo riittävästi koulutettu henkilö ja käyttäjät ymmärtävät järjestelmän toimintaperiaatteet, rajoitteet sekä oman vastuunsa
- tekoällyjärjestelmän käytössä syntyvät lokitiedot säilytetään sovellettavien säädösten ja ohjeiden mukaisesti
- tekoällyjärjestelmän toimintaa, tuotoksia ja poikkeamia seurataan, ja merkittävistä poikkeavuuksista raportoidaan ohjeiden mukaisesti
- tekoällyjärjestelmälle annettavat syöttötiedot ovat käyttötarkoituksen kannalta tarkoituksenmukaisia, olennaisia ja ohjeistuksen mukaisia

Näiden velvoitteiden käytännön toteutus, vastuunjako ja seuranta on kuvattu tekoällyn hallintamallissa (liite 2) sekä RACI-mallilla määritellyissä vastuutehtävissä (liite 3).

Tekoällyjärjestelmiä käytettäessä on lisäksi huomioitava, että tekoällyasetuksen mukaan tekoällyjärjestelmän käyttöönottajana rooli saattaa muuttua tekoällyjärjestelmän tarjoajaksi, mikäli käyttöönottaja laittaa tekoällyjärjestelmään nimensä tai tavaramerkkinsä, tekee siihen merkittävän muutoksen tai muuttaa sen käyttötarkoitusta. Tällöin alkuperäiseen käyttöönottajaan sovelletaan tekoällyasetuksen tarjoajan velvoitteita.

Lisäksi tekoällyn käytössä huomioidaan markkinavalvontaviranomaisten toimivalta. Tekoällyjärjestelmän tarkoitus ja riskiluokitus määrittävät, mikä viranomainen valvoo sen vaatimuksenmukaisuutta.

Markkinavalvontatehtävät on jaettu useille eri tahoille tekoällyjärjestelmän käyttötarkoituksen ja riskiluokituksen mukaisesti. Hyvinvointialueen toimintaympäristössä keskeisimmät markkinavalvontaviranomaiset ovat Fimea, tietosuojavaltuutettu ja lupa- ja valvontavirasto. Hyvinvointialue tarkistaa aina oikean markkinavalvontaviranomaisen lain ja tekoällyjärjestelmän suunnittelun käytön perusteella sekä varmistaa, että tekoällyjärjestelmä täyttää viranomaisen asettamat kriteerit.

5. Tekoälyn käytön yleiset ohjeet

Hyvinvointialueen tekoälyjärjestelmiä tulee käyttää eettisesti, vastuullisesti ja hyvinvointialueen arvojen mukaisesti. Tässä luvussa esitetään koko henkilöstöä koskevat yleiset periaatteet ja ohjeet tekoälyn käytölle hyvinvointialueella. Ohjeet koskevat kaikkia tekoälyjärjestelmiä niiden riskiluokasta riippumatta.

Hyväksytty käyttö

- Käytä tekoälyä vain hyvinvointialueen hyväksymissä käyttötapauksissa ja vain hyvinvointialueen hyväksymiä tekoälyjärjestelmiä.
- Noudata järjestelmäkohtaisia ohjeita ja suorita vaaditut koulutukset.
- Hyvinvointialueen käytössä olevia tekoälyjärjestelmiä saa käyttää ainoastaan työtehtävien hoitamiseen.

Tekoäly työn tukena

- Tekoälyä voidaan käyttää työn tukena.
- Tekoäly ei korvaa käyttäjän asiantuntemusta eikä omaa harkintaa.
- Tekoälyä voidaan hyödyntää harkinnan tukena, päätöksiä tukevan materiaalin luonnostelussa, rikastamisessa tai jäsentelyssä, mutta varsinaiset päätökset tehdään aina ihmisen toimesta.
- Luottamuksellisen, salassa pidettävän tai henkilötietoja sisältävän tiedon käsittely tekoälyjärjestelmissä edellyttää aina järjestelmäkohtaista hyväksyntää ja ohjeistusta.

Tuotosten tarkistaminen

Ennen käyttöä tai jakamista käyttäjän tulee varmistaa, että tekoälyn tuottama sisältö:

- on oikeaa, tarkoituksenmukaista ja tarkistettavissa luotettavista lähteistä
- noudattaa hyvinvointialueen arvoja sekä brändi- ja dokumenttiohjeita
- ei sisällä luottamuksellisia tietoja
- on oikeudenmukaista, syrjimätöntä eikä aiheuta haittaa
- ei loukkaa immateriaalioikeuksia

Jos olet epävarma tuotoksen sopivuudesta tai sen alkuperästä, älä käytä tuotosta.

Turvamekanismit

- Tekoälyjärjestelmien turva- ja eettisiä suojamekanismeja ei saa kiertää.

5.1 Avoimien tekoälypalveluiden käyttö

Avoimilla tekoälypalveluilla tarkoitetaan verkossa yleisesti saatavilla olevia tekoälypalveluita, joiden käyttöehdot, tietojen käsittely ja palvelun tuottamiseen liittyvät riskit eivät ole hyvinvointialueen hallinnassa.

Työtehtävissä ei saa käyttää avoimia tekoälypalveluita eikä niihin saa syöttää, liittää tai niiden avulla käsitellä hyvinvointialueen luottamuksellista tietoa, salassa pidettäviä asiakirjoja, henkilötietoja eikä asiakas- tai potilastietoja.

5.2 Hyvinvointialueen hyväksymät tekoälyjärjestelmät

Hyvinvointialueen työtehtävissä, työvälineillä sekä työidentiteetillä saa käyttää ainoastaan niitä tekoälyratkaisuja tai -sovelluksia, jotka hyvinvointialue on erikseen hyväksynyt käyttöön ja dokumentoinut. Hyvinvointialueen käytössä olevia tekoälyjärjestelmiä saa käyttää ainoastaan työtehtävien hoitamiseen. Vastaavasti vapaa-ajalla toteutuvassa tekoälyratkaisujen käytössä ei saa hyödyntää hyvinvointialueen asiakirjoja eikä niiden sisältämää tietoa.

Hyvinvointialue ylläpitää tietoja hyvinvointialueen käyttöön hyväksytyistä tekoälyjärjestelmistä intrassa, jossa on myös tekoälyjärjestelmäkohtaiset ohjeet. Tiedot sijaitsevat Kaiman tekoäly -sivustolla. Sivuston tietosisältöä päivitetään tarpeen mukaisesti. Tiedon ylläpidosta ja päivitysvastuista on määrätty hallintamallissa.

6. Poliitiikan muutoksenhallinta

Tämän tekoälypolitiikan omistaa Kainuun hyvinvointialue. Aluehallitus on hyväksynyt tekoälypolitiikan ensimmäisen version 1.6.2026. Tämä tekoälypolitiikka on voimassa toistaiseksi, ja sitä päivitetään säännöllisesti teknologian kehityksen, muuttuvien riskien ja lainsäädännön mukaisesti. Päivitystarvetta arvioidaan jatkuvasti, ja merkittävässä muutoksissa politiikka päivitetään viipymättä. Digi- ja tietohallintopalvelut -yksikkö vastaa dokumentin katselmoinnista ja ajantasaisuudesta. Muutokset tekoälypolitiikkaan käsitellään hyvinvointialueen johtoryhmässä. Hyvinvointialueen johtaja hyväksyy politiikkaan esitetyt muutokset. Muutoksista tiedotetaan selkeästi kaikille hyvinvointialueen toimijoille. Pienet päivitykset (kirjoitusvirheet, linkkien korjaukset ja muut muutokset, jotka eivät muuta sisällön tulkintaa) eivät vaadi johtoryhmän käsittelyä ja hyvinvointialueen johtajan hyväksyntää.

7. LIITTEET

Liite 1 Tekoälyn käyttöä ohjaava lainsäädäntö

Liite 2 Tekoälyn hallintamalli

Liite 3 Roolit ja RACI-mallilla kuvatut vastuutehtävät

Laadittu 23.4.2026

Hyväksytty 1.6.2026 Aluehallitus §

Dokumentin versiohistoria

Versio	Tekijät	Tehdyt muutokset	Päivämäärä
1.0	Mari Niskanen Terho Pekkala Ville Turunen Niina Komulainen Teemu Röpelin Laura Moilanen	Ensimmäinen versio tekoälypolitiikasta ja sen liitteistä.	23.4.2026
1.0		Aluehallituksen päätös tekoälypolitiikan hyväksymisestä 1.6.2026 ja tähän liittyvät merkinnät	

Tämän dokumentin ovat katselmoineet:

Katselmoija	Päivämäärä
Tietosuoja- ja tietoturvatyöryhmä	29.4.2026
Hyvinvointialueen johtoryhmä	12.5.2026